

Gulyás László: dr Gánti Tibor

Dr. Gánti Tibor Természetismeret Verseny

I. forduló

Boronkay György Műszaki Középiskola, Gimnázium és Kollégium

INFORMÁCIÓ

Kedves Versenyzők!

Köszöntelek benneteket a Boronkay György Műszaki Középiskola és Gimnázium által szervezett Dr. Gánti Tibor Természetismeret Versenyen!

Az első fordulóval kapcsolatos információk a következők:

Az adminisztráció egyszerűsítése érdekében a jelentkezési lapot beépítettük a feladatlapba. A kapcsolt jelentkezési lapot értelemszerűen kitöltve kérjük elküldeni a forduló megoldott feladatlapjával együtt!

A selejtezők feladatlapjain 20-20 feladat lesz megtalálható a biológia, kémia, földrajz és környezetvédelem témakörből (tárgyanként 5-5 feladat)

Nyomtassátok ki a feladatlapot és oldjátok meg! A megoldáshoz bármilyen forrást használhattok!

Érdemes a feladatokat a csapattagok között szétosztani, majd beküldés előtt közösen átbeszélni a megoldásokat.

A kinyomtatott és kitöltött feladatlapokat postán vagy személyesen kérjük visszajuttatni a Boronkay György MK címére (2600, Vác, Németh L. u 4-6)

A borítékra írjátok rá: „ dr. Gánti Tibor verseny”

Az első forduló visszaküldése levélben (beérkezés dátuma!) 2012. december 7

A kijavított feladatlapok eredményeit megtekinthetitek az iskola honlapján:

<http://boronkay.vac.hu>

Első forduló eredményeinek megjelenése a honlapon: 2012. december 14

Ha bármi kérdésetek van, forduljatok hozzám bizalommal!

Versenyinformáció:

Vácy Emese

Tel: 30/9849-337

vacy.emese@boronkay.vac.hu

Sikeres versenyzést kívánunk!

Kutasi Zsuzsanna

Hársfalvy Anikó

Stucz Anita

Vácy Emese

Jelentkezési lap

Boronkay György Műszaki Középiskola és Gimnázium
dr. Gánti Tibor Természetismeret Verseny az általános iskolák számára
2012-2013

Nevező iskola adatai:

Intézmény neve: _____

Intézmény címe: _____

Intézmény telefonszáma: _____

Felkészítő tanár/ kapcsolattartó adatai:

Neve: _____

Telefonszáma: _____

e-mail címe: _____

Versenyző csapat adatai:

1. Csapat neve: _____

Csapat tagjai (név, osztály):

1: _____

2: _____

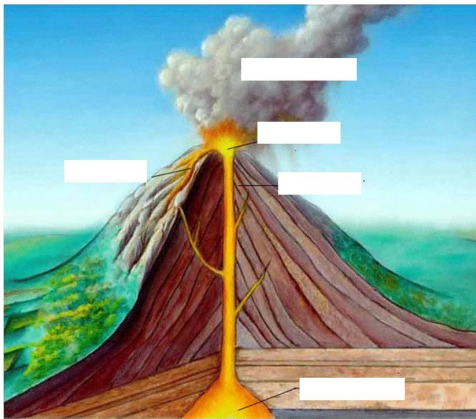
3: _____

FÖLDRAJZ

1. Idén 100 éve, hogy egy német éghajlatkutató publikálta híres kontinensvándorlás elméletét. Bár bizonyítani nem tudta az elméletet, de a tudományos technológia 20. századi fejlődése később lehetőséget nyújtott az elmélet igazolására. Sajnos a kutató ezt már nem élhette meg.

- a) Ki volt ez a kutató? _____
- b) Hogy nevezik más szóval a kontinensvándorlás elméletét? _____
- c) Hogy hívják a szuperkontinenst, mely elmélete szerint szétdarabolódott? _____
- d) Mi volt művének címe, melyben elméletét publikálta? _____
- _____
- e) Hol halt meg az említett kutató? _____

2. A kontinensvándorlás egyik következménye a vulkáni tevékenység. Nevezd meg az alábbi vulkán egyes részeit!

3. Az alábbi táblázatból hiányoznak adatok. A felsorolásból válaszd ki a megfelelő fogalmat és írd a táblázat megfelelő helyére. Vigyázz, nem tudsz minden fogalmat elhelyezni!

Aconcagua, Fuji, Szantorin, Chimborazzo, 3776 m, 2682 m, 5245 m, Oroszország, Argentína, USA, Kanada

A vulkán neve	A vulkán magassága	Az ország, ahol megtalálható
	6310 m	Ecuador
Mt Rainier	4391 m	
		Japán
Kljucsevszkaja Szopka	4750 m	

4. A vulkáni tevékenységhez kapcsolódóan a kőzeteket a keletkezés helye és kvarctartalma alapján csoportosítjuk. Töltsd ki a táblázat hiányzó részeit a megfelelő kőzetek nevével!

	MÉLYSÉGI MAGMÁS KŐZET	VULKÁNI KIÖMLÉSI KŐZET	VULKÁNI TÖRMELÉKES KŐZET
SAVANYÚ	gránit		
SEMLEGES		andezit	andezit tufa
BÁZIKUS			bazalttufa

5. A következő képeken vulkáni formákat látsz. A formákhoz érdekes leírások tartoznak. Nevezd meg az egyes formákat a leírások és kép alapján!

A természet hangszere, de nem csendül fel a zene.

Kerekded az alakjuk, de nem hajthatod rá fejed, mert kényelmetlen az neked.

Hosszú hajú kislányok is így rendezik frizurájuk

Bár alakom hasonló, de nem vihetsz a csatába magaddal

Nagyot koppanok, de szerencsére nem robbanok

KÉMIA

1. Kémhatás vizsgálata: Egy szóval, vagy egy számmal válaszolj!

- Mi különbözteti meg a desztillált vizet a csapvíztől? _____
- Mennyi a desztillált víz pH-ja? _____
- Milyen kémhatásnak felel ez meg? _____
- Hogyan változik a pH-ja, ha marónátront adunk hozzá?(nő/csökken) _____
- Milyen kémhatású lesz az oldat? _____
- Ebbe az oldatba kis nátrium darabot rakunk, hogyan változik a pH?(nő/csökken): _____
- Majd ecetet öntünk hozzá, milyen irányban változik a pH?(nő/csökken) _____
- Utána választóvizet teszünk hozzá. Hogyan változik a pH?(nő/csökken) _____
- Majd vizet öntünk hozzá ,nő vagy csökken a pH? _____
- Végül bepároljuk az oldatot. Nő vagy csökken a pH? _____

2. Égés

a. Írd le egy rosszul szellőző széntüzelésű cserépkályhában lejátszódó kémiai reakciókat!(két egyenlet)

_____

_____

- Milyen részecske átmeneti reakciók ezek? _____
- Mik az oxidálószeres az egyes reakciókban? _____
- Miért veszélyes egy ilyen kályha? _____

3. Számítás

A földgáz- tegyük fel- 70 mól % metánt, 30 mól % etánt, propánt, butánt tartalmaz egyenlő arányban. Számítsd ki a földgáz, mint elegy átlagos moláris tömegét!

4. Háztartás

A háztartásban soha nem szabad hypót és sósavat együtt használni.
Vajon miért nem? Válaszodat rövid szöveggel és egyenlettel is indokold!

_____

_____

_____

_____

Mire használják a háztartásban a hypót illetve a sósavat?

---

5. Kísérlet

Végezd el az alábbi kísérleteket, majd tapasztalataid alapján húzd alá a szövegben a megfelelő szavakat!

a.) A süteményekhez használt szalalkálból tégy egy kávé kanállal egy dl langyos vízhez! Előtte és utána ujjaddal érzékelj a hőmérsékletét!

A pohár, illetve az oldat felmelegszik/lehűl. Oldódás közben a szalalkáli a környezetéből hőt von el/a környezetének hőt ad le. Tehát exoterm/endoterm az oldódás.

b.) Ha kevés szilárd mosóport kis vízzel eldörzsölsz a kezeden, lehűlést/felmelegedést érzel. A mosópor exotermül/ endotermül oldódik.

BIOLÓGIA

1. Nevezd meg az ismertetés alapján, melyik neves kutatóról van szó!

- Híres kísérletével egyértelműen bebizonyította, hogy élő anyag csak élő anyagból keletkezhet, és nevéhez fűződik a sterilizációs eljárások tökéletesítése is. _____
- Német orvos, a modern bakteriológia megteremtőjének tekinthető, számos baktériumok által okozott megbetegedéssel kapcsolatos tudnivalót feltárt. _____
- Orosz biológus, ő mutatta ki először a vírusokat. _____
- Baktériumok első leírója, holland posztókereskedő volt. _____
- Angol bakteriológus, felismerte a penicillin és más antibiotikumok baktériumölő hatását. _____

2. A megadott táblázat kitöltésével hasonlíts össze az ember és a madarak véréét!

	<i>Emberi vér</i>	<i>Madárvér</i>
vörösvérsejtek alakja		
vörösvérsejtek száma (több-kevesebb)		
vörösvérsejtek mérete (kisebb-nagyobb)		
a vörösvérsejtek rendelkeznek-e sejttaggal?		
fehérvérsejtek jellemzése		

3. A megadott táblázat segítségével hasonlíts össze a különböző fenyőket!

<i>fajnév</i>	tűlevelek hányásával állnak	tűlevelek mérete	örökzöld
<i>lucfenyő</i>			
<i>erdei fenyő</i>			
<i>fekete fenyő</i>			
<i>vörös fenyő</i>			

Kedvelt ékkő a borostyán. Mit gondolsz, milyen kapcsolatban áll a fenyőkkel? _____

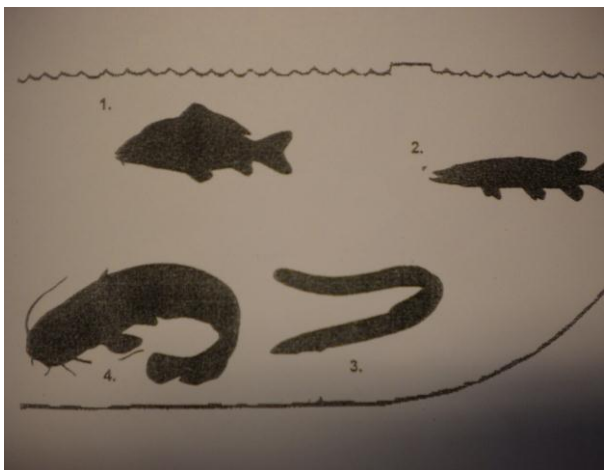
_____

_____

4. Melyik vitamin hiányára utalnak az alábbi tünetek?

- Izomsorvadás, magzatelhalás állatokban _____
- Vérszegénység, lassú növekedés, bőrproblémák, görcsök, mellékvese-elégtelenség. _____
- Véralvadási zavarok. _____
- Sérülések a szájzugban, szemirritáció, bőrhibák. _____
- Ideggyulladás, étvágytalanság, fáradtság, gyengeség, zavartság. _____

5. Az alábbi rajz halak árnyképeit ábrázolja. Írd a halnév mellé az ábrán neki megfelelő árnykép számát!

- angolna
csuka
ponty
lesőharcsa

A tóval szomszédos szántóföldön a gazdák túlzott műtrágyahasználattal szeretnék elérni a bő termést. A műtrágya egy része azonban bemosódik a vízbe.

Hogy nevezik a túlzott műtrágyázás következtében a tóban fellépő kedvezőtlen folyamatot? Egyetlen szóval válaszolj! _____

KÖRNYEZETVÉDELEM

1. Szmog

Egészítsd ki a táblázatot!

	<i>Los Angeles típusú szmog</i>	<i>London típusú szmog</i>
<i>Felépítő gázok</i>		
<i>Felépítő gázok redox folyamatának típusa</i>		
<i>Kiváltó okok (legalább 2 megnevezése)</i>		
<i>Hőmérsékleti tartomány, melyben kialakul</i>		
<i>Egészségügyi következmények</i>		

2. Szmogriadó

Határozd meg a szmogriadó fogalmát!

Milyen két szakasza van? Mik jellemzik az egyes szakaszokat?

1.szakasza:

2.szakasza:

---

3. Épített környezetünk

A képen a váci Szentháromság tér szobrát látod.

Egészítsd ki az alábbi két mondatot a megfelelő kifejezésekkel!

A képen látható szobor a _____ hatására megy tönkre. A gázok közül a(z) _____ és _____ vízzel képzett vegyületei okozzák a homokkő, a mészkő pusztulását.

Igaz-hamis. Írd az állítás elé a megfelelő betűt: I- igaz, H- hamis!

_____ A pusztulás folyamatát a közlekedés korlátozásával lassíthatjuk.

_____ A savas eső ellen a növények bőrszövege bizonyos védelmet nyújt.

_____ A budapesti szobrok és épületek gyorsabban károsodnak, mint egy dunántúli kis falucska templomának díszei.

4. Asszociációs feladat

Írd az állítás elé a megfelelő gáz betűjelét!

- A. metán
- B. nitrogén -oxidok
- C. ammónia
- D. szén-monoxid

_____ Erősen nyálkahártya ingerlő vegyület

_____ Ugyancsak felelős a globális felmelegedésért

_____ Főleg hűtőipari berendezéseket és műtrágyát gyártó üzemekből kerül a levegőbe

_____ A levegőben gyorsan oxidálódik salétromsavvá

_____ Színtelen, szagtalan, rendkívül mérgező gáz

5. Vaktérkép

Mely nemzeti parkok jelképei a következő állatok? Írd a térképen a nemzeti park helyére a címerállat betűjét!

- A. szártalan bábakalács
- B. lisztes kankalin
- C. tűzok
- D. havasi cincér
- E. daru

